

VI Uma Pido dirigente nõvvoandõ' laulõ mano

Hää' koorijuhi'!

Tast lövväti egä laulu mano nõvvoandit dirigentelt, kiä pidol laulõ juhatasõ. Olkõ hää', arvõstago' naidõ nõvvoandidõga – nii om lihtsämb pruuvõn ja pidol!

Laulõ teksti' om kirja pantu võro kiräviien. Ku sõna lõpun om kakkõhelü märk (*), a nuut om pikemb, sõs jätke' seo märk tähele pandmalda!

Tennä ja soovi kõigi kõrraldajidõ puult hääd lauluillo!

Merike Tigas

Uma Pido projektijuht

LAUL SULAMA PAND JÄÄ

Juhatas Andres Määr

Laulu iseloom võiks olla julge, rõõmsameelne ja heas mõttes bravuurikas. Alates 31. taktist võiks laul arenda järjest elavamaks nõ gospeltunnetusega – tunneme rõõmu laulmisest ja koosolemisest! Tenorid sekundeerivad sopranile ja sisseastumised võiks olla julged ja kindlad! Laulu kulminatsioon on lõpus! Kuulata salvestust Uma Pido kodulehel!

Andres Määr

KAS OM VIIL ILMAH ILOSAMBAT PAIKA

Juhatas Küllike Joosing

Hea dirigent ja laulja!

Pärt Uusbergilt Uma Pidole tellitud teos imelisele Paul Lehestiku tekstile kannab endas ilusat mõtet milleni jõutakse laulu teises pooles ning mis saab jõudu ja väge läbi hümniliku korduse: "Ei olõ ilmah ilosambat paika". Selles suunas liigub kogu muusikaline materjal .

Tempo on rahulik andes muusikale loomuliku voolavuse. Seda võiks toetada hea legato ning fraasikujundus nii nagu helilooja selle märkinud on. Hingame vaid pausidel mis on nooti märgitud ja lisaks :

- sopran katkestab 10 taktis enne sõna JA
- kogu koor hingab ühiselt 23 takti keskel -enne sõna JA .
- lõpus fraasi "ei olõ ilmah ilosambat paika" korduste vahel on hingamised.

Dünaamika on samuti noodis kirjas, täpsustan paar nüanssi:

Laulu esimene unissoon palun välja viia 4. taktsi olevale sõnale "tuu". See on esimene mitmehäälsuse koht mis tõstab teksti läbi kõlavärvi muutuse. Fraas liigub kuni esimese pausini 6. taktis. Palun taotlege analoogset fraasikujundust taktides 12-19. Dünaamiline kulminatsioon asub taktis 20. Anname sellele aega ja jälgime, et muusika liigub edasi takti 21 (sõnale "päiv") ning diminuendo algab alles peale seda.

Äravõtud on pausidel, bass võtab 8 takti lõpus kõlava akordi ära 9. takti alguses.

21. taktis tenori ja aldi 4-löögiline päiv- iv tuleb neljandal löögil!

Selge südamest tulev sõnum koos loomuliku musitseerimisega on selle loo võtmeks!

Kohtumiseni peol!
Küllike Joosing

KOH KURADI KOTSIL MA ELÄ **Juhatas Kalev Lindal**

Selle loo tuum on sõnum - tähelepanu tekstile!

Mõned noodiparandused:

lk 11–13: taktis 32 on bassi partii kolm esimest nooti d, es, es ja takt 62 on täpselt sama nagu takt 32 (aldi ja bassi partii kolm esimest nooti on d, es, es); taktis 57 on soprani ja aldi partiis esimese noodi järel punkt ja teine noot lipuga (vastupidi praegusele).

Laulmiseni,
Kalev Lindal

TII' KÕRVA' VALLALÕ! **Juhatas Silja Otsar**

Laul on pärit koolimuusikalist „Koolin om umbõlõ mõnna“, mida mängis Võru Kesklinna Kooli muusikalitrupp edukalt Kandles 2021. aastal.

Laul on kiire ja aktiivse sünkopeeritud rütmiga, mis lisab energiat ja hoogsust.

Eraldi tahaks esile tuua mõned mõtted, mis nooditekstis ei kajastu:

- Salmiosas on oluline sõnade alguste rõhutamine (lauldes sõnalõpud kergelt). Piät ÜTlemä (siia võib sõna järel teha väikese katkestuse, et mitte venitada) jne. Sama taktis 11 „Aiamulgust“, taktis 34 – „HINDäga“.
- Taktides 14 ja 17 võib sõna „kõrva“ ja „olla“ järel ka teha väikse katkestuse, mis on iseloomulik kakkehäälikule.
- Rõhutada „hää“ taktis 18.
- Refraanis sõna „Tii“ järel on korralik katkestus, nagu võrukeeles ikka, see peab olema järsk ja konkreetne.
- NB! Hingamised refräänis on ainult pausidel! Seega taktide 23 ja 25 järel hingamist EI OLE! Vedadaa fraasi lõpp järgmisse mõttesse.
- Pikk noot taktis 25 tuleb kiirelt (kaheksandikuga) minna ü-häälikult ä-häälikule, et riimuks kenasti järgmise fraasi lõpuga.
- Taktis 28 väike katkestus kahe sarnase silbi vahele, rõhutada teist: „ku KULLõt“...
- Teises salmis rõhutame olulisi sõnu: taktis 36 – „tulõ“, taktis 38 „mine“, 43 „hää“, 48 „ull“.
- Siis saab teksti mõttest paremini aru.
- Kuula laulunäidet Uma Pido kodulehelt.
- Harjutada pigem kiiremas tempos.

Hoogsat laululusti!
Silja Otsar

MÕTÕLUS **Juhatas Tiina Kadarpik**

Taktid 9-15 ja 17-23

- Rõhuta kergelt esimest lööki ja väldi rõhku kõrgel noodil.
- Ära hinga peale 12-ndat ja 20-ndat takti, vaid kujunda 7-taktiline fraas.
- Väldi crescendot pikal noodil taktides 12 ja 20.
- Taktis 13 on sõna *mõtõki* ja see tahab häälduda mõtõgi, väldi seda ja häälda k mõnuga välja.
- Taktide 17-23 kordus laula pianos.

Taktid 25 – 40

- 25-26 ja 33-34 taktides on sopran meloodiaga üksipäini, seepärast laula tekst kõlavalt ja selge diktsiooniga, et need nelja takti sõnad oleksid selgelt kuulda.
- 27 ja 35 taktis liituvad sõnadega delikaatselt (mitte pauguga) teised hääled ja vedage fraas ilma hingamata 32 ja 40 takti lõpuni välja.
- Taas väldi crescendot pikal noodil taktides 28, 31, 36 ja 39.
- Taktis 33 on sopranil sõna *minno*, seal rõhuta n tähte, et EI kostuks miino.
- Taktide 33-40 kordus laula pianos.

Teist korda läbi lauldes on kõik samamoodi, kuid viimased 8 takti laulame veidi valjemini ja taktis 36 on korralik hingamine ning viimased 4 takti juba aeglustades.

Lühidalt:

Tähelepanu diktsioonile, 8-taktilistele fraasidele ja väike rõhk takti esimestele löökidele. Sõnad *läts* (15 takt) ja *kätt* (23. takt) pehmelt, mitte rõhutades.

Tiina Kadarpi

UMA SAATUSÕ POOLÕ **Juhatas Lauri Breede**

Regilaulu põhimõttel lugu.

Algus on tenorite eestvedamisel.

Sisu on väga aktuaalne – ikka iseolemise võlud ja valud, kus lõpuks tuleb ise määrata, kuidas siis ilmas hakkama saada.

Hingamised on pausidena kirjas.

Kohtume proovis.

Lauri Breede

JÄÄMI ALALÕ **Juhatas Jane Reiljan-Prätz**

Laul "Jäämi alalõ" - laulda nii nagu noodikirjas juba väga täpselt olemas on. Kõlavalt ja selgelt, veendumusega, et "mi jäämi alalõ". :) Tekst on selles laulus kohati päris raske ja alguses tuleks seda korralikult harjutada, et kõik sõnad õigesti kõlama hakkaksid (nt. *taivalõ tsirkõs vai vii ala` kaladõs, ommava`kängen mi jala` ja astussõ`, vai omma` tossu`, ku juuskmisõl maraton jne.*). Hingamised nelja takti järel või pauside kohas. Loo salvestus on õppimisel heaks näiteks kodulehelt võtta.

Nautige laulmist,

Jane Reiljan-Prätz

PÄÄVÄ VÄGI **Juhatas Triin Koch**

Kõige olulisem asi selleks, et lugu kenasti käivituks ja voolama saaks, on laulda võimalikult pika vokaaliga ja pikkade vältuste teadlik edasiviimine järgmisse nooti.

Rütmipilt paraku voolavust ei toeta (pigem vastupidi), seetõttu on pika liini ja legato teadlik hoidmine väga oluline.

Samas on võru keelele omane ka veidi „hakitud“ kõla ja on teatud sõnad selles laulus, kus konsonantide aktiivne ütlemine on vaat' et olulisemgi, kui vokaal. Näiteks: sõnas „lätt“ on vokaal tõesti lühike ja „tt“ palju, või sõnad „ve-tü-täs“, „nä-tä' saat“ on „t“ väga oluline ja aktiivne. Kui on sõna keskel topelt konsonant „tet-tü“, var-ram-ba“, „jak-kus“, siis samuti tuleks mõlemad öelda võrdselt aktiivselt. Laulvuse hoidmiseks ja sõnaselguse hoidmiseks püüane kõik vokaalid diftongides väga võrdselt läbi laulda- taivas, ei, loe, aig, aolinõ, käü, kaia, piät, lõüdmä, kõik, päiv.

Alguses palun järgida 4 taktilist fraasi. See tähendab siis, et hingamine on 4, 8, 12, 16, 20, taktide lõpus. On ka üks väike erand, kui sopranid hingavad 14 takti lõpus aga aldid liiguvad ilma hingamata 15 takti.

Edasi on hingamised 2 takti järel. Ehk, takt 22 lõpus, takt 24 lõpus, takt 26 enne „ja“, takt 28 lõpus, 30 takt enne „om“, takt 32 lõpus, takt 34 enne „om“.

Head õppimist ja rõõmsa kohtumiseni,
Triin Koch

NAASÕ' EI JÄTÄ'!

Juhatas Signe Rõõmus

Kõik sissetulekud väga täpsed, et ei jääks ootele.

Takt 17 – altildel sõna "**topp**", mitte toppi nagu sopranitel.

Pöörata tähelepanu taktide lõpus olevale rütmile, et oleks täpselt, takt 28 – „**nii**“, takt 58 – „**tä**“.

Taktid 45, 79, 119 – tähelepanu I sopran *serpä' mi elost üts sõõm* - laseme sellel käigul kõlada õigesti.

Taktid 81-94 – „Ilosa olõmi...“ - laulda veidi nurgelisemalt.

Takti 95 – 2-löögiline triool!

Takt 99 – *vai jätä*, et ei kõlaks või jätä!

Sõna „**KU**“, et ei lauldaks kui – seda väga kontrollida.

See laul on terviklik dramaturgia. Üdini naiselik - palju mõttega teksti tuleb selgelt, tihedalt, arusaadavalt edasi anda. Soov ja vajadus rääkida, infot vahetada. Lugu naiseks olemisest, argipäevast. Selles on muret, rõõmu, nalja, oskust enda üle naerda. Tekst tuleb esitada kindlalt, veendumusega, ise uskudes.

Refrääni värv peab olema jõulisem, kõlavam, et laulu lõpuks oleks kõigile kuulajailegi nii selge, et ärgitaks ja saaks/tahaks kaasa laulda. Naised ei jäta!

Signe Rõõmus

NB! LASTEKOORID (LAK, POK, MUK, LA)

Lastekoorid laulavad liigilaule 2-3 häälselt vastavalt laulule, poistekoorid 2 häälselt. Mudilaskoorid võivad laulda 1 häälselt. Mudilastel on tähtis, et nad teksti selgeks saavad.

Lastekooride liigijuhid Merje Gross ja Signe Rõõmus

LAULIGU LATSÕPÕLV

Juhatas Kadri Jõgi

Laul „Lauligu latsõpõlv“ jutustab meile loo, kuidas lapsed õppisid laulma juba hällist peale, mil ema neid loodusesse kaasa võttis. Tegemist on jutustava hällilauluga, mille meeoleu võiks jääda helgeks ja laulvaks.

Teeme iga 4 taktilise fraasi järel hingamise ning fraaside lõpus laulame sõnad „pääle“ ja „ope“ väga kergelt. Sõna „sis“ laulge ühe i-tähega.

Dünaamilises plaanis laulame laulu peamiselt mf-s. Laul läheb kaks korda läbi. Mõlemal korral laulame taktides 11-12 korduse ajal pianos ja taktides 13-14 teeme cresc. Et 15. taktis taaskord mf laulda.

Rõõmsat laulmist ja kohtumiseni Uma Pidol!

Kadri Jõgi

RIKAS LATS

Juhatas Merje Gross

Laulul on väga armas sõnum. Väike inimene tunneb, et on rikas, sest oskab lisaks eesti keelele veel juba mõnda sõna ka võru keeles. Ta palub oma vanemaid, et need temaga veelgi rohkem selles keeles räägiks. Siis saaks ta võru keele päris selgeks.

Tekstil ongi laulus kandev roll. Seda võiks esialgu lihtsalt lugeda, omaseks saades jõudumööda tempot tõstes. Rütm järgib kenasti kõnekeele teksti.

Laulu esitus peaks olema lihtne, hoogne ja kerge. Sõnadel "olõs võro"

tuleb säilitada ergas punkteering. Jälgige, et sissetulekud peale pause oleksid ärksad ja õigeaegsed.

Dünaamika on täpselt noodis kirjas.

Tähelepanelik tasub olla mezzopiano taktides, et need enneaegu mezzofortes ei kostuks.

Koorid, kes laulavad ühehäälselt, laulavad ainult viisi, nii nagu on taktides 20-24.

Rõõmsat ja rikast teekonda peole!

Merje Gross

NO KOS TUU iPHONE JÄI!

Juhatas Sirli Hellamaa

Selles iPhone laulus ei tohi laulda sirgeid noote, et see vibe sellel laulul peab olema selline tantsuline- liikuv.

See on lugu mis on päriselt juhtunud ja seepärast selle loo sisu olemus on nagu ühe loo jutustamine ja selle tunnetuse saab kätte kuulates youtube.com laulu salvestust selles versioonis:

<https://youtube.com/watch?v= efT4vIP1To&feature=shared>

Laulge hea tujuga ja reipalt! Siis õnnestub hästi!

Sirli Hellamaa

TUU' MULLÕ MUNAMÄGI!

Juhatas Maire Nirk

Hingata peale 6, 8 takti, 10. taktis hinga peale sõna "minulõ"

Mitte hingata peale 14 ja 18 takti.

Sama süsteem kehtib ka 2. ja 3. salmis.

Viimane ref 1. korda laula pianos ja kordus fortes.

Loodan, et kõik on ära parandanud noodi 49. taktis. Sõna "puul" I häääl g noot.

Maire Nirk

MA NAKKA PUUS

Juhatas Signe Rõõmus

Ma nakka puus on laul, mis nõuab laste kavast ehk kõike rohkem pingutamist. Laul, mis peaks tulema südamest ja teadlikkust, millest see laul räägib.

Ohu kohad!!!

Takt 9, 37, 39 II ja III häääl ei liigu. II häääl tahab teha seal liikumist nagu on I häälel.

Takt 16 I häääl "Mu lehe" C, C, H, mitte C, C, A.

Kahehäälsed koorid! – takt 21 peal on mäрге, et 21-23 takti laulavad 2 häälsed koorid III häält, taktis 32 mäрге 2 häälsed koorid laulavad taktides 33-36 keskmist rida ja taktis 44 mäрге, et 2 häälsed koorid laulavad taktides 45-47 keskmist rida.

Taktis 46 lastekoor ei jagune, laulab ainult G nooti ja F nooti ei laula (tõmmake see maha), 2 häälsed koordi laulavad F nooti.

Takt 50 I hääl kipub minema II ja III hääleaga kokku. Taktist 48 kuni lõpuni väga kuulata 2 häälsust. Ta-di-ta-di tahavad laulda kokku hääled endalegi märkamatuks.

Signe Rõõmus

ISTSÕ MA MAAILMA VEEREKESE PÄÄLE

Juhatas Jaanus Prükk

Tervitus kõikidele koorijuhtidele ja lauljatele!

1. Kõigepealt palun dirigentidel üle vaadata häälepartiide salmiosa, eriti seal, kus teksti tõttu ei lange iga noodi kohale laulusilp. (2., 4., 5. ja 7. salm)

ka - va - lui - si
kõl - gus - sa - he
hai - nu sis - se

ja 3. salmis
Ko - he nuu' tü - ri - gu' ma - ga - ma lää - vä'

2. Taktides 9., 10., 11., 12., ja 17. laulavad sopranid ja tenorid I häält ning aldid ja bassid II häält! Kõik sobib väga hästi, kui laulda nagu noodis kirjjas!

3. Lepiksime veel kokku, et 3. salmi laulame vaikselt (p) ning refr. tavalise tugevusega (f) ja 6. salmi laulame vaikselt nii salmiosa kui ka refr. 7. salmi laulaks naljatledes, kerge hõiskega.

Mõnusat laulmist ning meeldivate kohtumisteni!

Jaanus Prükk

TII

Juhatas Kaari Kattai

Kuna "Tii" on rahvaga koos laulmiseks, siis suuri soovitusi ja nõuandeid polegi. Hingame ainult pauside ajal. Mul oleks suur rõõm, kui selle laulu ajal ei peaks laulikusse vaatama - siis saab ehk isegi puusa nõksutada ja täiega nautida. Kohtume eelproovides! :)

Kõike head!

Kaari Kattai

KÕNÕTRAAT

Juhatas Erki Meister

Kõigepealt tahaks juhtida tähelepanu, et tegemist on üdini positiivse looga!

Ärge palun laske end segada kõigile pähe kulunud „Ummamuudu“ solisti nats tehtult lamedast ja äraolevast laulustiilist. See on bändile hää küll, aga ühendkoorid peaksid seda laulu esitama ikka suunurgad üles poole!

Lugu iseenesest on ju väga lihtne.

Kõige rohkem võiks tähelepanu pöörata korrektsele võrokeelsele tekstile, et kõik ühtselt ja ilusti ikka kõik õ-d ja ä-d õigetes kohtades ütleksid. Kui miski häälendus on proovides valesti sisse kulunud, siis ühendproovides on seda väga raske parandada. Ei kõla kuidagi hästi, kui on erinevaid häälduisi. Ikka kui on *rõn-na-kõ-nõ kumm-õr*, siis ei tahaks kuulda mingisuguseid teisi mugandatud häälendusvariante.

Teine tähtis aspekt on rütmika. Fraasilõpud ei tohi lohisema jääda. Näiteks korduv fraas: *ütle` mullõ uma telehvooni nummõr*. Sõna „mullõ“ lõpeb täpselt esimese löögiga ja „nummõr“ teise löögiga. Analoogete kohti on veel. Ohtlik takt on takt nr 33. Seal on see petlik taktialguse paus ja lisaks

pisut ka viis teisiti. Tuleks kindlasti tähelepanelikult rütmikasse suhtuda ja kooriproovides kindlalt ära õppida. Muidu potentsiaalne eksimiskoht.

Nats valesti on minu jaoks saanud nooti sõna „mullõ“ rütmika. No ärme ikka päris „tairit“ sinna rütmikana laula...teeks nats lödvemalt, nagu originaali esituses kuulda. Sama lugu triooliga sõnal „külmedäs“. Mitte matemaatiliselt täpne triool vaid mõnus nats lödvem „dzassilik“.

Loodan ja ootan väga teie kõigiga kohtumist!

Kui veel tekib küsimusi, siis olen alati valmis suhtlema.

Parimat,

Erki Meister, tel.55543344

HAANJA MIIS

Juhatas Tiit Raud

Pärast 3.salmi modulatsioon 1/2 tooni üles; vahemängus e- mollist f- molli; vahemäng pikem; tempo kiiremaks. Lõpus ritenuto viimased 3 takti - „...ei lää' inämb edesi“. Peol jälgida dirigenti!

Tiit Raud

TULÕ' AGA TULÕ'

Juhatas Anne Kasesalu-Roops

Selle laulu kohta on ainult paar põgusat märkust lisada. Hingamine iga 4 takti tagant. Rütm lähtub laulu tekstist.

Laululusti soovides,

Anne Kasesalu-Roops

JÄNESE JALA'

Juhatas Küllike Joosing

Laulda lusti ja hooga, selge teksti ja hea diktsiooniga! Hingamised 4 takti kaupa. Siin tõesti muud ei oska lisada! Ülemõtlemit ei vaja.

Tervitades

Küllike Joosing

MINO MAA

Juhatas Saidi Tammeorg

Palun jälgida rütme ja pause, kõik on nii nagu noodis!

Pandagu tähele, et algused ja eriti lõpud oleksid koos!

Dünaamika on nii, nagu nooti on kirjutatud.

Taktides 33-40 – on tähtis meeste partii ja **II sopran**.

Taktides 1 ja 33 – on sõna **tüüs** - mitte täus.

Taktis 37 – **põsõ** –on **silbid ühepikkused!!!**

Taktid 41 – 50 – **mp**-!

Taktis 44 – on sõna **rata**!- mitte rada.

Taktid 56-57 – **Minosaarsalasaar on üks sõna!** :)))- naised ja tenor-, sest nii on lihtsam forttest kohe mp minna! Sama teistes sarnastes kohtades.

Taktides 63 ja 64 – aeglustust ei ole.

Taktis **65** – pane **põsõ** rütmi tähele! Nüüd teistmoodi! Esimene silp lühem.

Taktis 67 – ku-u-u- ul- lõ- õ- ma-a -a – alt ja tenor.

Taktis 70 – „nät”- võta vaiksemalt.

Taktis 72 – algab mezzofortest suur tõus fortresse kuni taktini 80, siis kohe **mp**.

Taktis 92 – Uu - lõpetavad kõik korraga!

Taktides 107 ja 108 – on aeglustus.
Jälgitagu dirigenti.:))
Küsimustele vastan.
Edu õppimisel!

Lugupidamisega
Saidi Tammeorg
5097391